

2020 - 3

HOLLANDS Maandblad

ROBBERT
Welagen

KRIJN PETER
Hesselink

LODEWIJK
Verduin

MAARTEN
't Hart

VICKY
Francken

FROUKJE
Van der Ploeg

ERIK
Bindervoet

CARINA
Van der Walt

HARM HENDRIK
Ten Napel

MARCO
Kamphuis

ERIK WIETSE
Rietkerk

MARC
Tritsmans

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 3 – 2020

eenenzestigste jaargang • nummer 868

maart 2020

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Vicky Francken – Deze maand

Maarten 't Hart – Het is zover

Lodewijk Verduin – Gespleten vitalisme

Carina van der Walt – Gedichten

Robbert Welagen – De man achter het boek

Harm Hendrik ten Napel – Gedichten

Marco Kamphuis – Welkom in Marseille

Marc Tritsmans – Gedichten

Erik Wietse Rietkerk – Laatste avond in Zuiver

Erik Bindervoet – Gedichten

Krijn Peter Hesselink – Saulus wordt Paulus

Froukje van der Ploeg – Gedichten

Tekeningen Jeroen Hermkens

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Vicky Francken

Op het noordelijk halfrond wordt de winter – ongeacht hoe streng die was – afgesloten met een maand die het nodige van de mens vraagt. Een maand voor gevorderden. Om te beginnen duren die grijze luchten inmiddels echt te lang, om nog maar te zwijgen over de wetenschap van zandstormen, bosbranden, aardbevingen en overstromingen elders op de wereld die maken dat je niet mag klagen. Dat mondkapjes wereldwijd niet meer aan te slepen zijn, of dat de wachtrij voor specialistische hulp in de GGZ inmiddels reikt tot in de burelen van het ministerie van Volksgezondheid, stemt ook al niet bijster hoopvol. Goede moed is schaars zolang de zon niet vroeg opstaat.

In die laatste wintermaand, met haar witte ruis van wolken, regenbui en stormen die een naam mogen hebben, groeit het verlangen het voorbeeld van de planten te volgen door op fotosynthese over te schakelen: zonlicht, zonlicht, water en zonlicht. Op de achtergrond van dit verlangen zingen voor mij de regels van Hans Andreus: ‘Ik hoor het licht het zonlicht pizzicato/ de warmte spreekt weer tegen mijn gezicht.’ Was het maar al zover. ‘Hoe heb jij je licht het liefst?’ ‘Pizzicato, alsjeblijft!’ Pizzicato is precies goed, als je het mij vraagt. Ik hoef het licht niet zo nodig fortissimo en *da capo al fine* – maar over aangename temperaturen valt te twisten. Niet alleen planeten, maar ook mensen hebben kennelijk een Goudlokjegebied: hun eigen leefbare zone, op optimale afstand van de zon, zodat er temperaturen worden bereikt die leven mogelijk maken. Wanneer we klagen over het weer houden we te weinig rekening met de drie beren. Gun ze hun winterslaap.

‘Een nieuwe lente, een nieuw geluid’? Het veelbezongen seizoen heeft niet alleen iets vrolijks of hoopgevends, maar absoluut ook iets veront-rustends. ‘Het is gruwelijk./ Alles begint opnieuw/ alsof er niets/ gebeurd

was', om met Hanny Michaelis te spreken. Soms is het inderdaad werkelijk niet te geloven, dat alles altijd steeds opnieuw, dat alles altijd maar aldoor. Dat overal werelden vergaan, gisteren en nu, op dit moment, straks of morgen, elke dag weer. Toch geven we het leven – hoe het ons en onze dierbaren ook kwetst, kwelt, afbrandt of breekt – telkens het voordeel van de twijfel. Immers, het leven zal ook deze lente wel weer verdienen.

Zal het ons lukken om deze maand weer iets van waarde gedaan te krijgen? Misschien. Met een tien voor twijfel, een achtenhalf voor aarzeling, een zes voor zeker weten. In elk geval weerhoudt niets ons ervan om, in navolging van Chantal Dupuy-Dunier, het vraagteken aan de hemel, maand na maand, voor vol aan te zien.

PLEINE LUNE

*Ce sont les hommes qui la voient morcelée,
la lune est toujours pleine.
Rien ne lui défaut,
alors que nos sens,
les quartiers de nos sens.*

VOLLE MAAN

*De mensen zien haar in stukken,
maar de maan is altijd vol.
Zij schiet nergens tekort,
maar onze zintuigen,
de kwartieren van onze zintuigen.*

lees het nieuwe nummer

Het is zover

Maarten 't Hart

‘Had ik toch,’ zei mijn vader tijdens de avondboterham, ‘vandaag weer zo’n rare snoeshaan op ’t graf die mij zei: “Tuinman, ik wil er eerstdaags een punt achter zetten, maar voor ik er werk van maak, zou ik graag even poolshoogte nemen waar ik dan kom te liggen.”’

‘Dat hangt ervan af wat ’t worden gaat, eersteklas eigen graf, tweedeklas eigen graf of huurgraf, derdeklas huurgraf.’

‘Maakt dat dan wat uit?’

‘Ja, als je kiest voor een prijzig eersteklas eigen graf kom je daar bij het rododendronparkje te liggen. Kees je voor tweedeklas eigen graf dan ietsje goedkoper bij de kapel, en tweedeklas huurgraf nog wat goedkoper bij ’t baarhuisje. En wordt het derdeklas huurgraf dan voor een flinke grijpstuiver bij de spoorloot. Het is maar net wat je familie d’r aan wil besteden of wat je zelf opzij hebt gelegd voor je laatste tocht.’

‘Ik wou ’t toch zo goedkoop mogelijk houden.’

‘Dan wordt ’t een derdeklas huurgraf.’

‘En waar kom ik dan te liggen?’

‘We lopen d’r even heen, want erg nauwkeurig kan ik ’t niet aanduiden, ’t hangt er maar net van af wanneer je jezelf van kant maakt. Doe je ’t vandaag nog dan kom je hier bij ’t lijkenhuisje terecht, kijk, d’r ligt een luik, want vanmiddag wordt vrouw Gerdes begraven, en da’s de laatste van de drie om ’t graf vol te maken, en bij ’t volgende klantje voor de derdeklas, graaf ik hiernaast weer een nieuw graf waar d’r weer drie in komen te liggen, nou, en zo schuift het op richting spoor.’

‘Dus over een tijdje lig je pal langs de spoorlijn als je derdeklas wordt begraven.’

‘De spijker op de kop.’

‘Mooi plekje, zo pal aan ’t spoor. Hoelang zou ’t nog duren voor u daar aan de slag gaat?’

‘Dat hangt er natuurlijk maar net van af hoeveel derdeklas begrafenis ik de komende tijd heb.’

‘Is er dan helemaal geen peil op te trekken?’

‘Zeker wel, ik heb gemiddeld één dooie per twee weken voor de derdeklas.’

‘Dus wanneer ben je dan aan het begraven pal aan ’t spoor?’

‘Over een week of zes, zeven, denk ik, tenzij ’t erg warm wordt, dan sterven d’r meer oudjes.’

‘Dus ik moet er over een week of zes werk van maken.’

‘Ik kan je wel een seintje geven als ’t zover is, kleine moeite.’

‘Dat zou ik erg prijs stellen.’

‘Ja, maar op voorwaarde dat je je niet verzuipt – da’s zo erg, een lijk dat in ’t water heeft liggen rotten. Dat ziet er zo vreselijk uit. En spring alsjeblieft ook niet van die torenflat in de Sluispolder. Dan moeten ze beneden de brokken bij elkaar schrapen, da’s ook vreselijk.’

‘Wat raadt u me dan aan?’

‘Een flinke zoi sterke slaappillen.’

‘Kom d’r maar eens aan.’

‘Hoe wou je ’t dan doen?’

‘Verhangen, dacht ik.’

‘Och man, doe dat nou niet, dat luistert zo nauw, als je touw lang genoeg is en je valt mooi rechtstandig omlaag, breek je meteen je nek, da’s niet slecht, maar meestal hang je nog een tijdje te spartelen en dan heb je ’t Spaans benauwd, dan wil je d’r dolgraag alsnog van afzien. Vrouw Kazenbroot heb d’r eigen verhangen in ’t trapgat van d’r huisje in de Sandelijnstraat. Daar kun je nou nog de kapot geschopte traptreden zien. Eén hele trede heeft ze compleet naar de Filistijnen gebeukt. Nee, niet doen, neem pillen, da’s al met al ’t beste. En denk niet, ik kom aan ’t spoor te liggen, dus ik spring voor de trein, want wat je dan krijgt... een slagerswinkel na een aardbeving. Da’s echt nog erger dan van een torenflat springen.’

‘Nog even wat anders, tuinman, als je in die derdeklas begraven wordt, lig je dus met twee wildvreemden in ’t zelfde graf, da’s toch niet zo prettig.’

‘Daar merk je toch niks meer van?’

‘Dat zegt u nou, maar dat weet u toch ook niet zeker, ik begrijp dat je met z’n drieën in één zo’n graf terechtkomt, dus je kunt onderop liggen of in ’t midden of boven.’

‘Kijk nou toch, op school was je vast goed in breuken.’

‘Ja, daar kon ik wel mee uit de voeten, maar da’s nou niet zo belangrijk op dit moment, wat ik maar zeggen wil: je kunt dus in ’t midden komen te liggen met boven en onder een vrouw.’

‘Dat kan, zou je dat willen dan?’

‘Ja, dat lijkt me top, maar ja, hoe dat nou voor mekaar te krijgen?’

‘Dat heb je niet in de hand, da’s een kwestie van pech of geluk.’

‘Nou ja, als u me nou een seintje geeft als u begraaft pal aan ’t spoor en d’r een vrouw onderop ligt, dan kom ik als volgende klant meteen daarboven en is d’r een kans dat boven mij weer een vrouw wordt begraven.’

‘Dat kan, maar dan moet je d’r wel echt razendsnel werk van maken als ik een seintje geef, anders is iemand je d’r toch nog voor. Je hebt nog een week of zes om genoeg pillen bij mekaar te schrapen, dus aan de slag zou ik zeggen.’

Zeven weken later – het was inmiddels lente, en de merels zongen ’s morgens vroeg de longen uit hun zwarte lijfjes – was het zover, mijn vader begroef langs het spoor.

‘Het wordt tijd,’ zei hij op zo’n mooie voorjaarsavond met van dat donkere strijklicht langs de hemel, ‘om die vent uit de Arie Krijgmanstraat een seintje te geven.’ Hij rolde een zware Van Nelle, keek me aan, zei: ‘Ik heb er geen pest zin in daar nou nog heen te stappen, d’r was een liggende zerk die d’r bij de eerste klas af moest, Ai van Leeuwen is me komen helpen want alleen kon ik het niet af, en nou ben ik hondsmoe –

nee, daar nog heen, da's net eventjes te veel van het goede.' Waarop hij mij, terwijl hij zorgvuldig z'n Mascotte van een likje speeksel voorzag, strak aankeek.

Vervolgens deponeerde hij zijn sjekkie in z'n linkermondhoek en zei zacht: 'Zou jij eventjes naar de Arie Krijgsmanstraat willen lopen, en 'm willen zeggen: het is zover. D'r hoeft niks bij, hij zal 't meteen begrijpen, denk ik, en als hij zo stom is om het niet te begrijpen verdient hij ook niet om boven Jannetje Pasterkamp te liggen, dan zoekt hij het verder zelf maar uit. Hij woont op nummer drieëntwintig rood.'

'Maar...' zei ik.

'Niks te maren,' zei mijn vader, 'doe me nou een lol en ren op een drafje naar 't Hoofd, is dat nou zo erg? Hondsmoe ben ik thuisgekomen, moet ik dan zelf... kom nou, zo'n klein klusje, heb je dat dan niet voor je vader over?'

'Ja, maar... maar...' stamelde ik.

'Ik snap wel dat 't een beetje begrotelijk voor je is, maar als die man nou zelf... Ik heb hem toegezegd: ik geef je een seintje, en daarmee was hij reuze in zijn schik, dus als je daar nog even heen draaft, doe je mij en hem een groot plezier, heus, is dat nou zo erg... "het is zover", drie woordjes maar.'

'Als hij mij ziet weet hij niet wie hij voor zich heeft... en dat ik de zoon...'

'Als je zegt: het is zover, snapt hij meteen wat je bedoelt, en als hij nog navraagt, ben je d'r eentje van Pau 't Hart, dan knik je. Maar dat vraagt hij niet, "het is zover" volstaat. Ga nou maar, het is een rotklusje, ik weet het, maar ik ben hondsmoe, echt waar, en of hij 't nou van mij hoort of van jou, maakt immers niks uit. Hij moet het toch weten, ik heb het 'm beloofd.'

Dus toen ging ik, terwijl het voelde alsof ik op weg was naar een schavot, de deur uit. En het was zo'n mooie voorjaarsavond, met zo'n wonderlijk blauwe avondhemel. En de merels zaten op de antennes en zongen alsof ze oefenden voor een concours. En ik hoorde ook rood-

borstjes en hier en daar zelfs een koolmees, al is dat dan geen avondzanger. En de zanglijsters hadden er ook nog schik in om hun toonherhalingen te laten schallen. En her en der zag je al vrouwen die er fleurig bijliepen, vooral op de lange Fenacoliusslaan.

Als ik aan die lenteschemering terugdenk, lijkt het wel alsof er in mijn hele leven nooit een luisterrijker voorjaarsavond is geweest dan toen op die gedenkwaardige dinsdag negentien april van het jaar negentienzestig. Nooit ook een avond die zo in mijn geheugen gegrift staat, met nog zoveel mensen op straat en zoveel geheimzinnig strooilicht, overal vandaan, en met brandende lampen in huiskamers.

Was ik boos? Was ik bang? Voelde ik me bezwaard? Ik wist het niet, ik wist alleen maar dat mij een opdracht was gegeven die boven mijn macht lag en dat de hele wereld, al die merels, die zanglijsters, die roodborstjes en de voorbijgangers, het met mij eens waren: dit kun je niet vragen van een jongen van vijftien jaar. Maar ja, van mijn vader zelf wel? Wie maakte er nu zo'n soort afspraak? Dat sloeg toch nergens op? Maar als er dan al zo'n verbijsterende afspraak werd gemaakt, waarom werd uiterekend ik dan eropuit gestuurd om die man een seintje te geven?

Ter hoogte van het Wijde Slop kwam ik Ria Krouwel tegen, een meisje dat ik al sinds de kleuterschool bewonderde. Ze glimlachte zo waar naar me, ofschoon ze inmiddels omging met kerels op Puch-bromfietsen, en dus geen oog meer had voor jongens van haar eigen leeftijd.

'Lekker weertje, hè,' riep ze me gul toe.

'Nou en of,' zei ik.

'Waarom kijk je dan zo sip?'

'Kijk ik sip?'

'Ja, als je een hond was, sleepten je oren over straat.'

Ze was al voorbij voor ik iets terug kon zeggen, en ik keek om, en zij keek om, en we lachten naar elkaar en het was net of ik toen pas, op dat moment, echt besepte hoe ongelofelijk aantrekkelijk ze was met haar lange zwarte haar en haar donkere ogen. En ik vroeg mij af of ik, als ik begraven zou worden, liever boven of liever onder haar zou liggen. En

als zij onder zou liggen, wie dan boven? Ans Groeneveld? Tineke Cordia? Het was zo'n volstrekt absurde vraagstelling dat ze me opfleurde en bezighield tot ik de spoorbomen bereikte. Die daalden. Gelukkig, wachten, even respijt. Vanuit de duisternis kwamen twee lichten aansnellen en met een daverend lawaai denderde de boottrein voorbij, en zo snel was hij alweer verdwenen dat het leek alsof hij nog komen moest. Maar vanuit de richting Hoek van Holland naderde op het andere spoor de stoptrein naar Rotterdam. Toen ook die gepasseerd was, werden de bomen weer opengedraaid, en kon ik het Hoofd betreden. Waar was die Arie Krijgsmanstraat ook weer? Bij de Hendrik Schoonbroodstraat? Langs de spoorlijn liep ik in de richting van de Belgische buurt. Het leek, nu ik op het Hoofd verkeerde, alsof de avondhemel opeens donkerder was geworden. De merels zongen hier ook minder uitbundig. De zeelucht ademde door de straten, en her en der werden in de huiskamers de gordijnen gesloten.

Uiteindelijk stond ik dan toch voor nummer drieëntwintig rood, ik belde aan, en ergens boven aan een trap trok iemand aan een touw en een meisjesstem riep: 'Wie is daar?'

Totaal uit het veld geslagen stond ik daar. Zo'n liefelijk stemmetje als van prinses Priegeltje uit *Paulus de Boskabouter*, had ik totaal niet verwacht. En wat moest ik daar nu toch op antwoorden?

Het meisje daalde een paar treden de trap af, kwam tevoorschijn bij de bocht van de trap, keek mij aan, riep toen naar iemand op de overloop: 'Het is een jongen.' Het was een meisje met lang, lichtblond haar. Haar in van die golfjes. Ik had haar al vaak op straat gezien, en al vaak naar haar omgekeken. Zulke meisjes, 'dellen' waren het volgens mijn moeder, mocht je natuurlijk niet begeren. Maar niets leek me leuker dan met zo'n meisje een keer in de schemer naar de Maaskant te gaan.

Ze bleef bevallig half in de bocht van de trap staan. Achter haar klonk een wat zwaardere stem: 'Vraag die knul of 't er een van Pau 't Hart is.'

'Ben jij d'r een van Pau 't Hart?' vroeg het meisje.

‘Ja,’ zei ik naar omhoog.

‘Zeg hem,’ zei de man die ik niet zien kon, ‘dat ik begrijp waar hij voor komt, en dat hij tegen z’n vader moet zeggen dat ik ’t al met al ver beneden z’n waardigheid vind om z’n zoon d’r opuit te sturen met zo’n boodschap.’

Het meisje herhaalde zijn woorden niet, vroeg alleen maar: ‘Hoorde je wat m’n vader zei?’

‘Ja,’ zei ik, en ik wilde eraan toevoegen: mijn vader had heus zelf wel willen komen, maar hij heeft vandaag een liggende steen van een graf gelicht en was zodoende doodmoe en daarom... Maar het meisje daalde de trap af, zei ‘Dag, dag’ en sloot de voordeur.

Was die man uit de Arie Krijgsmanstraat beledigd? Gekwetst? Zoveel was zeker, in de dagen die volgden stierf de een na de ander. Het graf met Jannetje Pasterkamp onderin, was al lang vol, en het volgende eveneens, en mijn vader boog alweer van het spoor af, maar op de gemeentesecretarie verscheen alsmaar geen briefje waarop de naam prijkte van de man uit de Arie Krijgsmanstraat. Mijn vader werd wantrouwig en vroeg me op een dag: ‘Zeg eens eerlijk, ben je d’r wel langs geweest? Of heb je, omdat je dacht, hier wil ik niks mee te maken hebben, alleen maar een ommetje gemaakt naar ’t Hoofd zonder afstekertje naar die Arie Krijgsmanstraat?’

‘Ik ben d’r geweest,’ zei ik verontwaardigd, ‘z’n dochter trok de deur open, want ze wonen in een bovenhuis, en die heb ik ’t gezegd en haar vader stond erachter op de overloop. Ik kon hem niet zien, maar hij heeft wel gehoord wat ik zei.’

‘En zei hij wat terug?’

‘Hij zei tegen z’n dochter: zeg maar tegen die knul... zeg maar tegen die knul...’

Mijn stem stokte, ik hapte naar adem, mijn vader werd nijdig, zei: ‘Kom op, voor de draad ermee, wat wou die vent z’n dochter jou laten zeggen?’

‘Dat hij het beneden je waardigheid vond dat je mij d’r opuit had gestuurd om hem dat seintje te geven.’

‘Hoor eens, ik was totaal afgepeigerd, ik kon geen stap meer zetten, ik had amper adem om naar huis te fietsen... beneden mijn waardigheid, wat bedoelt hij daar in vredesnaam mee, waardigheid, wat heb dat nou met dat seintje van doende? Had ik ’t ’m dan per post moeten laten weten? Of je moeder eropuit moeten sturen? Nou, die was onderweg naar ’t Hoofd geheid verdwaald. Wat krijgen we nou? Dus ik had jou, als ik ’t goed begrijp, d’r niet opuit moeten sturen om het hem te zeggen. En daarom is hij z’n afspraak niet nagekomen? Nou, dan had hij wel een verrekt klein zetje nodig om hem op andere gedachten te brengen. Maar je zal zien: binnenkort staat d’r hier op de schoorsteenmantel een briefje met z’n naam erop. Hebben zulke gasten ’t eenmaal in hun hoofd gezet om zich van kant te maken, dan doen ze ’t vroeg of laat... beneden mijn waardigheid, zo’n woord, waar haalt hij het vandaan... waardigheid... waardigheid... je zou toch denken dat iemand die in de Arie Krijgsmanstraat woont zo’n woord niet eens op school heeft gehad... waar haalt hij het vandaan... laat hij aan z’n *eigen* waardigheid denken... Alsof ’t niet beneden de waardigheid van elk mens is om zich van kant te maken... want daar begint het in dit geval toch mee... en dan zou ik... dan had ik jou d’r niet opuit mogen sturen om hem het beloofde seintje te geven.’

Een paar weken later zei mijn vader, toen we in de huiskamer zaten te wachten op het moment dat mijn moeder ons zou sommeren om aan tafel te komen: ‘Sta ik daar in dat sigarenwinkeltje bij het spoor op m’n beurt te wachten, komt opeens die vent uit de Arie Krijgsmanstraat binnen. Dus ik spuw hem meteen op z’n vestje, ik zeg: waarom ben jij je afspraak niet nagekomen? Fluistert hij: “Omdat ik geen flauw idee heb hoe ik ’t moet aanpakken. Verdrinken en springen was je op tegen, en verhangen, dat luistert zo nauw, zei je, nou, wat mot je dan? Je had ’t over pillen. Nou, da’s makkelijk gezegd: pillen, daar is niet aan te ko-

men, echt niet.” “Nou, ik geloof niet,” zei ik tegen hem, “dat je ’t serieus hebt overwogen, maar ’t is stom van je want je had mooi boven Jannetje Pasterkamp gelegen, en onder Fietje Gulp. En pal op ’t spoor. Nee, man, je hebt een unieke kans voorbij laten gaan, die komt nooit meer terug. Maar ja, smoesjes en uitvluchten, ik weet niet hoe ik ’t moet doen, ach man, als je ophoudt met eten en drinken ben je in een mum van tijd hartstikke dood, dus waar zeur je nou over. Ik had je eerlijk gezegd toch wat hoger ingeschat, je valt me bar tegen.” “Nou jij mij ook,” zei hij, “wie stuurt er nou een kind opuit om mij het beloofde seintje te geven?” “Ach man,” zei ik, “ik had die dag met steenhouwer Ai van Leeuwen samen een liggende zerk verplaatst, ik was aan het eind van m’n Latijn, ik kon m’n ene been niet meer voor het andere krijgen, dus heb ik toen m’n zoon gestuurd, tsjonge, en daar val je nog steeds over, daarom lig je nou niet tussen Jannetje Pasterkamp en Fietje Gulp met niks meer dan een smal slootje tussen jou en het spoor in. Genoeg lui die d’r een moord voor zouden doen om daar te mogen liggen, maar jij versmaadt het, gelukkig maar, want jij verdient het ook helemaal niet om daar zo vorstelijk vlak bij het spoor te mogen wachten op de jongste dag.”

lees het nieuwe nummer

De man achter het boek

Robbert Welagen

‘Meneer Beddingveld, kunt u iets vertellen over de betekenis van het element water, dat in uw roman toch zo een belangrijke rol speelt, ik zou bijna zeggen: het is een personage op zichze...’

Gelukkig, de bel. Het kale, schrille geluid onderbrak de woordenstroom van de man tegenover me.

‘Moment,’ zei ik. Opgelucht liep ik de woonkamer uit, het schemerige halletje in en maakte de deur open.

‘Pakketje voor nummer drieëntwintig,’ zei de bezorger.

‘Nou, vooruit dan maar.’

‘Hier tekenen, meneer.’

Hij hield me een digitaal apparaatje voor. Op het beeldscherm zette ik met mijn wijsvinger een slordige handtekening. Hij overhandigde de doos en weg was hij. Geen gedag, geen dankjewel. Ik sloot de deur en liet de doos voor de kapstok op de grond vallen.

Nog even bleef ik in het halletje staan, uit het zicht van de journalist. Ik leunde tegen de muur en hield mijn adem in. Even was het bijna stil. Toen ademde ik weer uit en liep ik de woonkamer in.

Ik nam weer plaats tegenover de man.

‘Eens kijken.’ Hij zette de recorder weer aan en keek in zijn spaarzaam aantekeningen. ‘Ja, de betekenis van water, dat bijna een personage op zichzelf is in uw werk. Wat kunt u daarover vertellen?’

Ik kreunde en keek de man aan. ‘Water... Dat is... Ik denk...’ Ja, wat dacht ik eigenlijk van het element water? Welke diepe laag had ik daarmee aangebracht? Kon ik terughalen wat ik had bedacht, tien maanden geleden, toen ik het boek schreef? Dat voelde als een ander leven, een vorig leven. Een roman schrijven is als een reis maken (kon ik dat hardop zeggen? Het klonk zo zoet): eenmaal thuis lukte het me

niet na te vertellen wat ik onderweg had meegemaakt. Het reisverslag zelf vatte het nog het beste samen, maar daar werd geen genoegen mee genomen. Mijn uitgever en de pers hadden daarom samen een complot gesmeed door de ene na de andere journalist op mij af te sturen om me aan het praten te krijgen.

Ik keek naar de grond. Als ik van iemand wegkeek had ik de grootste kans op heldere gedachten. Wie heeft ooit beweerd dat schrijvers denkers zijn? Ik ben geen denker, maar wat dan wel? Een man van de taal, een veelgeprezen stilist? Kom op dan. 'Water zit in verschillende lagen in het verhaal verwerkt, dus... het moet het mijmerende karakter van de man versterken...' Volhouden nu. 'Hij drijft op het water en denkt terug aan een belangrijke gebeurtenis. In zijn leven.'

Eindstreep gehaald.

De interviewer schraapte zijn keel. Uit onvrede? Of had hij gewoon een droge keel? Ik vond het zelf best een acceptabel antwoord. Voor mijn doen. Maar in mijn hoofd klonken de woorden vast beter dan wat mijn mond voortbracht.

'De belangrijke gebeurtenis in *De randonneurclub*,' zei de journalist met zijn soepele manier van praten, 'speelt natuurlijk af binnen een groepje jongens dat wekelijks samenkomt om hun passie voor de ouderwetse, nostalgische randonneurfiets met elkaar te delen. Ze sleutelen aan hun fietsen en maken lange tochten. Ze leven in een subcultuur, in hun eigen versie van het verleden. Een beetje onschuldige, dromerige jongens. Toch laat u juist in dit groepje een moord plaatsvinden. Wilt u daarmee zeggen dat nostalgie, terugverlangen naar een andere tijd, een valse emotie is? En dat moord van alle tijden is?'

Tijdens de vraag had ik naar een vlek op de vloer gestaard. Tot drie keer toe had ik op die plek een plant te veel water gegeven. Ik keek op, sloeg mijn linkerbeen over mijn andere. 'Het is niet aan mij om te vertellen wat het boek wil zeggen. Dat is aan de lezer.' Over dat antwoord had ik voor aanvang van het interview lang nagedacht.

‘Wilt u echt met zo’n dijk van een cliché in de krant?’ De interviewer glimlachte, maar de irritatie in zijn stem kon niemand ontgaan.

Goeie vraag. Nee, dat wilde ik liever niet. En waarom was ik zo weerbarstig? Waarom niet een antwoord geven dat getuigt van een wereldse, brede kijk op de zaken? Als je niet over het boek zelf wil praten, kan je het gesprek toch een andere kant op sturen? Als je daar tenminste toe in staat bent. Andere schrijvers doen dat met een nonchalance alsof het ze geen enkele moeite kost.

‘Als ik wist wat ik met het boek wilde zeggen, had ik het niet meer hoeven schrijven.’ In feite herhaalde ik wat ik eerder al had gezegd. ‘Het is voor mij ook een zoektocht, net als voor u wellicht?’ Die laatste toevoeging, *net als voor u wellicht*, waar kwam dat vandaan?

Ik wist dat ik de interviewer teleurstelde, met ieder antwoord. Hij wilde een stuk doorspekt met scherpe citaten waarboven hij trots zijn naam kon zetten, zodat hij schouderklopjes van zijn collega’s kon ontvangen. Arme man. Al bijna een uur was hij me aan het doorzagen. Behoeftte aan duiding had de lezer, beweerde hij, en de mens achter de schrijver mocht niet onzichtbaar blijven. En dus was hij in mij gaan graven, op zoek naar klompjes goud, maar het enige wat hij vond was droog zand.

‘Of wilt u uw scepsis over subculturen voor het voetlicht brengen?’ probeerde hij nog maar eens, vanuit een andere invalshoek dit keer. ‘Omda...’

De bel ging weer.

‘Moment,’ zei ik en met dezelfde opluchting als eerder stond ik op en liep ik naar de voordeur.

‘Pakketje voor nummer negentien.’

Een andere postbezorger voor mijn andere buurvrouw. Waarom bestellen mensen al die rommel? En niet eens de beleefdheid hebben om het zelf in ontvangst te nemen.

‘Kom maar op,’ zei ik.

‘Hier tekenen graag.’

Ik zette de helft van mijn handtekening, dat vond ik wel genoeg.

De bezorger overhandigde een slappe witte zak. Ik gooide de deur dicht, liet de zak boven op de doos vallen, hij viel er half af. Even bleef ik in het halletje staan, buiten het zicht van de journalist. Vijf seconden gingen voorbij. Toen liep ik naar binnen.

‘We hadden het over subculturen,’ hervatte de man en hij zette zijn recorder weer aan.

‘Subculturen...’ Ja, waarom ook niet? Maar het enige wat me bij subculturen te binnen schoot was dat ik het zo’n lelijk woord vond.

‘Met eigen codes en regels doen leden van een subcultuur doorgaans alsof ze zich onderscheiden van de rest van de samenleving, maar is dat verschil niet maar een dun laagje vernis? Komen dezelfde motieven voor moord niet overal voor?’

‘Eh...’ Ik had hem beleefd aangekeken, maar nu staarde ik weer naar de grond. Helderheid was te vinden in de afwezigheid van anderen. In de lege ruimte tussen twee personen. Waar de ander niet is, daar houdt de helderheid zich schuil. Best een fraaie gedachte, maar onbruikbaar voor dit moment.

Hoe kon ik hem uitleggen dat het allemaal veel simpeler tot stand was gekomen? Ik had gewoon mijn interesses bij elkaar gevoegd en – in mijn ogen – van die brij een logisch geheel gemaakt. Een geheel dat klaarblijkelijk aansloeg wat anderen van hun eigen leven hadden gemaakt. Randonneurfietsen, een moord en wat water. Zeven drukken en een verfilming in het vooruitzicht. Wie had dat kunnen denken?

Ik mompelde een bevestigend en laf antwoord: ‘Inderdaad, niemand ontkomt aan de menselijke natuur... die een donkere kant heeft...’ De man keek me afwachtend aan, maar mijn antwoord nam wederom geen vlucht, er ontstond geen verdieping, geen brede kijk op de zaak. Ik bleef geremd, slikte mijn woorden in, haakte af voordat ik goed en wel was begonnen. Om dat gebrek te compenseren, vroeg ik, nogal abrupt: ‘Wilt u misschien een broodje?’

Verstoord zei de journalist: ‘Sorry, wat?’

‘Ik heb witte bolletjes en bruine met zaadjes erop.’

‘Nee, bedankt.’

‘Ik pak zelf wel even wat te eten. Moment.’ Ik stond op, lachte verontschuldigend en liep naar de keuken.

Ik stak mijn hoofd om de hoek en vroeg: ‘Wilt u dan misschien nog iets drinken?’

‘Nee, ik heb nog.’

Ik zette de waterkoker aan, ging bij het raam staan en keek naar buiten. Onlangs zag ik een televisie-interview van mezelf terug. Het viel me op hoe vaak ik verontschuldigend glimlachte. Dat stomme geglimlach. En dat schouderophalen. Er sprak onkunde uit.

Terwijl de waterkoker begon te borrelen, pakte ik een theezakje en legde het alvast in een schoon glas. Vroeger, toen ik ervan droomde romans te schrijven, zag ik mezelf aan journalisten perfecte, gelaagde oneliners afleveren, die afgedrukt werden in kranten en tijdschriften, zodat het publiek zou denken: wat is dat toch een welbespraakte, diepzinnige en charmante man: ik ga al zijn boeken lezen. Bovendien is hij ook nog eens knap en mysterieus dus ik knip die foto uit en hang hem boven mijn bureau.

Ook vond ik dat de mensheid was in te delen in twee groepen: de kunstenaars en de kijkers, de mensen die iets kunnen en hun publiek. Met andere woorden, de bijzondere mensen en de gewone mensen. Zo zwart-wit, zo overzichtelijk als mijn leven toen was, is het nooit meer geworden.

Ik schonk het gekookte water in het glas en viste het theezakje eruit. Het broodje liet ik achterwege. Ik had helemaal geen honger. Met het glas thee liep ik de woonkamer in.

Het was niet de schuld van de journalist. Maar je zou willen dat je als schrijver niet hoefde te spreken, zodat het enige gezelschap tijdens het werken aan een roman ook daarna bleef: een stilte. Een heerlijk, lange stilte.

Ik zat weer op de bank. Met mijn glas thee. De journalist keek me

aan alsof ik aan de beurt was. Was het soms de bedoeling geweest dat ik in de keuken verder had nagedacht over de menselijke natuur? Die een donkere kant kent. Is dat wat een geïnterviewde schrijver doet: nadenken over de menselijke natuur terwijl hij wacht tot het theewater kookt? En dan de huiskamer in lopen beladen met niet alleen thee, maar ook met ronkende volzinnen, die hij rechtstreeks in de recorder verkondigde om maar weer eens ten overstaan van het voltallige publiek te bevestigen waarom hij een schrijver was die ertoe deed.

Niet zo verkrampd, zei ik tegen mezelf, ontspan een beetje. Die man is niet de vijand. Dit is geen verhoor. Er bestaan geen foute antwoorden. Je kunt niet zakken want het is geen examen. Je bent interessant. De man is naar jouw huis gekomen om jouw woorden op te tekenen. Mensen willen dit lezen. Zeven drukken en een verfilming in het vooruitzicht. Onthoud dat.

‘Goed,’ zei de journalist, een zucht inhoudend, terwijl hij door zijn aantekeningen bladerde. ‘Laten we het dan over iets anders hebben. U groeide op in een villa en uw ouders zijn gescheiden toen u twaalf jaar was. Klopt dat?’

Mijn ouders waren inderdaad gescheiden op mijn twaalfde, maar een villa? Nou ja, als hij dat ervan wilde maken. Ik knikte.

‘De scheiding van uw ouders, heeft die...’

‘Moeten we daarop ingaan?’ onderbrak ik hem.

‘Hoe bedoelt u?’

‘In elk interview gaat het over de scheiding,’ hoorde ik mezelf zeggen. ‘In élk interview.’

‘Niet zo vreemd, toch? We proberen een beeld van u...’

‘Zo interessant is die scheiding echt niet. Kurt Cobain zong al: *That legendary divorce is such a bore.*’

‘U bent liefhebber van de rockmuzikant Kurt Cobain?’

Rockmuzikant? Werkelijk? ‘Ik luisterde er vroeger naar.’

‘Toen u twaalf was?’

‘Nee, later.’

‘Na de scheiding van uw ouders?’

En we waren weer terug bij af. Waarom herhaalt een mens toch iedere keer dezelfde fout? Een journalist toelaten, thuis nog wel. Het was vooral gemakzucht geweest. Hoefde ik de deur niet uit. Ik keek op mijn horloge. Kwart over twee al. Ik had geen afspraken vandaag, maar toch, kwart over twee al. Ik had zin om uitgestrekt op de bank te liggen, in m'n eentje, met de ramen wijd open.

‘Was het een traumatische ervaring voor u toen uw ouders uit elkaar gingen?’

‘Nee hoor.’

‘Op die leeftijd, ik kan me voorstellen...’

‘Het is al zo lang geleden. Oude koeien.’

‘Een jongen kan...’

‘Sorry,’ zei ik, ‘maar ik denk dat we het hierbij moeten laten.’

‘Pardon?’ De man keek me verschrikt aan.

‘Het is wel genoeg zo.’

‘Maar dat was niet de afspraak. Uw uitgever heeft mij beloofd dat we ook zouden ingaan op uw persoonlijk leven. Op de man achter het boek.’

Ik keek naar het glas thee op het tafeltje, waar ik nog geen slok van had gedronken. ‘De man achter het boek mag onzichtbaar blijven. Er bestaan al genoeg mannen achter boeken.’

Daarna zei ik nog wat dingen, voor de vuist weg, ik wist niet eens precies wat. Ik staaarde naar de vlek op de grond terwijl ik sprak, de woorden kwamen als vanzelf en daarna vergat ik ze meteen. Toen ik opkeek naar de man, keek hij me voor het eerst aan zoals je door een journalist wil worden aangekeken. Wat had ik gezegd? Dat was de pest met interviews geven: je kon ze ter plekke niet even teruglezen. Je wist nooit wanneer je iets had prijsgegeven. Op een onbewaakt moment vertelde je iets wat je niet had willen vertellen. Je dacht dat het gesprek al was afgelopen. In je gedachten lag je al uitgestrekt op de bank, met de ramen wijd open.

‘Uitstekend,’ zei de journalist opgetogen, maar toch onpeilbaar. Hij zette de recorder uit en stopte zijn aantekeningen en andere spullen in zijn schouderetas die aan de stoelleuning hing. Hij stond op. Ik ook. Ik kreeg een hand en de mededeling: ‘Dank u zeer voor dit interview, meneer Beddingveld.’

Waarmee was hij opeens zo tevreden? Ik had me door een moeizame ontmoeting gehakkeld en voelde me katerig. Ik had hem afgekappt, maar toch had hij iets binnengehaald. Hij ging met de buit naar huis. Was het goed? Was het slecht? Had ik mezelf te kijk gezet? Ik wilde het hem vragen, maar ik durfde niet.

We liepen het halletje in. Langs de pakketjes van de burens.

Ik opende de deur en hij stapte naar buiten. Hij draaide zich om en zei: ‘Nogmaals bedankt.’ Hij stak zelfs joviaal een hand op toen hij wegliep.

Nadat ik de deur had dichtgedaan, bleef ik in het halletje staan en legde mijn hand in mijn nek. Wat was me op het laatste moment ontglijpt? Iets over mannen achter boeken, maar verder?

Bijna geloofde ik mezelf toen ik besloot dat het niet uitmaakte. Het was weer achter de rug. Als je een interview niet teruglas, leek het net alsof het niet bestond. Voor mijn boeken gold hetzelfde: na publicatie sloeg ik ze zelden open. Ik liep mijn lege woonkamer in. Bedompt en klein, zo kwam de kamer plotseling op me over. Het glas van de journalist en mijn volle glas thee zette ik in de gootsteen. Ik schoof de ramen wijd open. Op de bank strekte ik me uit. Ik zuchtte en sloot mijn ogen. Toen ging de deurbel.

lees het nieuwe nummer

In gesprek (met drie gemzen)

Marc Tritsmans

Mag het wel worden uitgesproken

dat behalve die eerste ontmoeting
met kleindochter net in de wereld
opgedoken, dit even woordeloze

op vijf meter van elkaar blijven staan
in fel glinsterende sneeuw, het samen
wolkend ademen op het smalste

punt van de bergkam, afgrond zacht
lokkend, trekkend aan beide kanten
onze ogen die elkaar langdurig vinden

zij met hun tegen de zon in oplichtende
dampende vachten, ik in mijn menselijk
onhandig trachten in ijle lucht op te gaan

mag het dus wel worden gezegd dat dit

met voorsprong het diepste en meest
aangrijpende gesprek was dat ik in zo
lange tijd met deze wereld had gevoerd.

Nadering

Niet het donkere bos zelf
maar eerder de rand waar
licht het nog van schaduw wint

Niet de bestemming, het ter
plaatse aankomen, maar de
beweging, de nadering,

het kronkelende pad, de
langzame weg ernaartoe.
Het veelbelovende, nog

verborgene. En het daarbij
kunnen laten. Zoals bij een
lichaam niet het raken,

grijpen, strelen maar het
op afstand vermoeden
van het begin van een vage

welving in de plagende
schemer van een net genoeg
openglijdende zomerjurk.

Winterzonnewende

Terwijl het nacht is en aardedonker en
koud gebeurt het, terwijl wij nog slapen
aarzelt een voor ons onzichtbare zon
gedurende een fractie van een seconde

en op deze tweeëntwintigste december
van het jaar tweeduizendnegentien om
negentien minuten na vijf in de ochtend
neemt ze pal boven de Steenbokskeerkring

een beslissing, want zo kan het niet verder:
bij dit elke dag wat minder hoog boven onze
horizon uitklimmen ziet ze tenslotte zelf hoe
bomen, dieren, mensen leven langzaam uit

zich voelen wegebben. En daar gaat ze dan
opnieuw vanaf nu onhoudbaar op haar trage
pad omhoog langs onze hemel waardoor alles
begint te borrelen, te kloppen en te broeien

nog maar even wachten is het tot bladeren,
de glimlach op onze lippen, bloemen en vogels,
deze hele wereld zich in het felste licht, met luid
gejuich weer als een wonder zullen ontvouwen.

lees het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

ERIK BINDERVOET (1962) – Dichter, vertaler, toneelschrijver, schrijver en tekenaar. Publiceerde vorige maand een dichtbundel over dromen, getiteld *De droom van Eb Inkt Diervoer*. Volgend jaar verschijnt het vervolg *De droom van erotiek verbindt*. Vertaalde Dylan Thomas' *Under Milk Wood* (*Onder het Melkbos*, maart 2020).

VICKY FRANCKEN (1989) – Debuteerde als achttienjarige in *Hollands Maandblad*, waarna ze de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2008-2009 (*poëzie*) ontving. In 2017 verscheen haar eerste bundel, *Röntgenfotomodel*, die werd bekroond met de C. Buddingh'-prijs en de Jo Peters Poëzieprijs.

KRIJN PETER HESSELINK (1976) – Dichter, essayist en schoolmeester in wording. Publiceerde o.a. de dichtbundels *Als niemand vangt* (2014) en *Toondoof* (2018), alsook de roman *Moederziel* (2016). Winnaar Hollands Maandblad Schrijversbeurzen 2008 (*poëzie*) en 2011 (*essayistiek*).

MARCO KAMPHUIS (1966) – Publiceerde acht romans, waaronder *Havik* (2012) en *Aurore* (2014). Recenseert daarnaast buitenlandse literatuur voor *NRC Handelsblad* en is medewerker van *Filosofie Magazine*.

MAARTEN 'T HART (1944) – Studeerde biologie aan de Universiteit van Leiden. Auteur van talrijke romans en geschriften.

HARM HENDRIK TEN NAPEL (1991) – Schrijver en boekverkoper. Publiceerde in oktober 2018 de bundeling korte verhalen *Om aan te raken* bij Querido.

JEROEN HERMKENS (1960) – Lithograaf, schilder, beeldhouwer. Ontving in 1996 de Nederlandse Grafiekprijs. Werd in 2006 gekozen tot Kunstenaar van het jaar. Exposeerde o.m. in New York en Utrecht. In 2013 nam het Rijksmuseum een serie litho's van Hermkens op in de collectie. www.hermkens.com

FROUKJE VAN DER PLOEG (1974) – Dichter, schrijver en docent. Publiceerde onder meer de dichtbundels *Zover* (2013), *Dit is hoe het ging* (2016) en in 2020 verschijnt *Nachtvangst*. Won de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2004-2005 (*poëzie*).

ERIK WIETSE RIETKERK (1985) – Zelfstandig hovenier en assistent-timmerman. Publiceerde eerder diverse verhalen in *Hollands Maandblad*.

MARC TRITSMANS (1959) – Publiceerde talrijke dichtbundels, waaronder *Studie van de schaduw* (2010) (Herman de Coninckprijs 2011), *Aanrakingen* (2015) en *Het zingen van de wereld* (2017). In oktober 2020 verschijnt *Alles is hier nog*, zijn dertiende bundel.

LODEWIJK VERDUIN (1994) – Essayist en neerlandicus. Publiceerde o.a. in *De Groene Amsterdammer*, *Tirade* en *De Gids*.

CARINA VAN DER WALT (1960) – Geboren in Welkom, hartje Oranje-Vrijstaat, Zuid-Afrika. Debuteerde in *Nuwe Stemme 5* (2013). *Amalgam* (2015) was haar Nederlandse debuut samen met Willy Martin bij Uitgeverij IJzer. Behalve dichter ook kunstrecensent.

ROBBERT WELAGEN (1981) – Publiceerde acht boeken, waaronder *Het verdwijnen van Robbert* (2013) en *Nachtwandeling* (2017). Zijn meest recente roman is *Antoinette* (2019).

HOLLANDS Maandblad

Redactie: David Garvelink

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema en Mark Boog

Vormgeving: Steven Boland

Correctie: Stefanie Liebreks

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam •
Tel. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 84,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 24,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneeservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneservice.nl